

۱

اداره خانه و مطبعه سی

استانبولده باب عالی چاده -
سنده قمریه کتبخانه سی.
درج ایضاً اوراق اعاده
اولیاء.

نسخه سی (غروشه

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
۱۳۰۷

بدل اقترأ

(بوسته اجر تیله رای)
سنه لکی ۵۰ غروش
آلای آتای ۳۰

نسخه سی (غروشه

بِیْحَبْرَةٍ مِّنْ مَّوَدِّعٍ نَّسْرًا وَلَوْ فَرَّقْنَا وَإِلَّا فِي هَيْبَةٍ لَّكَ غَنَمَةٌ

حائز ايسه ده ك يكي قروا زورلردن ايتاليك (بهمونه)
سفينه سي ۲۲،۳ و آرتاين حكومتك (دهماو) سفينه سي ۲۲۶
سرقي حائزدر .

مقاله مخصوصه

اصطلاحات فنيك نوميدي

۱

مكاتب عسكريه شاهانه تدريس اوله كن فنون
متوعيه عائد اصطلاحات مجلس معارف عسكري معرفيه
توحيد و برلجه تكميلي متصور بولندي مستوع عاجز انهن
اولدي . موقع فعله اخراجي حقيقه عصر معارف حصر
جناب پادشاهي به لايق اولان شو كي بر تصورك بالذات
مكاتب عسكريه ناظر عاليسي دولتلو زكي پاشا حضرتلرينك
افكار ترقى نثار عالياري ائري اولديغه شهبه من اولمايقدن
شوتشيلردن طولاني ناظر مشاراليه حضرتلرينه بورجولو
اولديغز تشكراتي علناً افايه شتاب ايله بارتصور مذكورك
اهميت و منافعي بيان صددنده بر قاچ سوز سويله ميكي
وظيفه معارف پروريدن عدايدرز .

ارباشه معلوم اولديني اوزره بر فك اصطلاحاتي
ديك، اوفنده عادي لسانله، واكترا بر جله ايله سويله نيله -
بيله جك بر مادي مختصر افاده ايچون وضع اولنش
بر طاقم تعبيرات مخصوصه ديمكدركه تعبيرات مذكورمك
بر ملت لساني اوزره يازلش كتب فنيده متحد و مشترك
بولنمسي لايه ولاجرم حكمندهر .

شو حقيقت بولدن بش بوز اونوز سنه مقدم علامه
ذوقون (ابن خلدون) مرحوم طرفدن مصرحاً بيان و اسيان
ايدلش اولوب حتي فاضل مشاراليه بين الناس «مقدمه ابن
خلدون» ديه مشهور اولان كتاب اولنك بر فصلنده مانع
تحصيل اولان موادى تعداد ايله ديكي صبرده «اصطلاحاتك
اختلافي» ماده سني مرتبه اولاده اولهرق ذكر ايتشدر .

اصطلاحات فنيك بلانزوم تكثيري ده محذوردن سالم
دكلدر ؛ چونكه بر فني اختصار ايچون بلانزوم اصطلاحاتي
تزييد و تنوع اتمك اوفك تحصيلي تصميغ اتمكدن
باشقه بر شيه يازامايچي شهبه سزدر .

اوزرنده اجرا ايديلن تجربه لردن قاطع تنفس موادك
بورسوب داخنده بولنديني آكلاشلمشدر .

الكترينى - غزنه مترك بكن نسخه لرلندن برنده

(قراققورت) الكترينى سر كيسنده صو شلاله لرى قوه
سقوطيه سنك الكترينى ماكنه لرچيچون محرك خدمتده
قوللانديني وبو واسطه بك فائده و تصرفلى صورتده
نتيجه لر حاصل اولديني خبر و يرمنش ايدك . اخيراً آمريقا
اوراق فيمسي ايتالياده (آيو) نهرينك (نيوولى) چوانده ميكي
شلاله لرينك قوه سقوطيه سني ۱۶ ميل مسافده بولان
روما شهرينك الكترينه تويرده قوللانيله جفتي ۲،۰۰۰
باركيير قوشه معادن اولان بوقدرتك حاصل ايله چكي
۵،۰۰۰ (وولط) لق بر جريانه ۵۰،۰۰۰ موم قوشنده ضاى
الكتريني ايله تويرات اجرا ايديله چكي خبر و يرسيور .

بحيره - پورتكيژ مهندس لرلندن (دون قوشه نر

پدرياده مللو) ناننده بر ذات تحت البحر حركت ايدن ۷۲
قدم طولنده ۱۱ قدم ۲ ماباقى قطرنده بر كي اختراع
ايتشدركه چكديكي صولك مقداري ۱۰۰ (تون) در .
كينك قوه محرك سني الكترينى بجمعه لرى حاصل ايدوب
۱۴ ساعت دوام ايدن بو حركت ساعته آلى ميل بر
سرعت حاصل ايدر . كينك صويه باقمسي انبار مخصوصه
صافرا ادخاليله و بوانده هوانك تحديدي ساعته ۴۰
مترو مكهي هوا ادخال ايدن هوا باجه لرى واسطه سييله
حاصل اولمقددر . ساحل مدافعه لرنده بك بيوك خدمتي
كوروله جك اولان بوكينك امثاله سبب رجحاني برر

صو بوروسى و انعكاس آينه لرى اعاليه سييله صو خارجنده
ايچيماوزاق مسافه لردن رصدات اجراسي ممكن اوفق و شدتلى
جريانلرده بيله بايرلجه بك چوق صار صلمانقدن عبارتدر .
بر انكليز جريده فيمسنك روايته كوره
ژاوپنيا حكومتى (فلزويق) ده كان انشأت بحريه مهندس لر-
ينك دستكاهه يكي بر قروا زورسپارش ايتشدركه ماكنه سي
۱۵،۰۰۰ باركيير قوشنده و سرعتى ساعته ۲۴ ميل بحري
ويا ۲۷،۶ ميل برى اوله جقدركه بو ساعتى هيج بر حرب
قروا زورى حائز دكلدر . چونكه شمدي به قدر انشا ايديلن
سفان آرسنده طور بيل كيلى تقريباً ۲۴ ميل سرعتى

ارائه ایله یېن مقداره مکاتب عالیہ مزک برنده «مقدار تجیل»، دیگرنده «سرعت متزاید»، آخرنده «سرعت مکتسبه»، دیگر برنده «تجیل» و آخر برنده «مجیل» و خار جیده «خیز» تعبیر اولئیور .

هله مقصد مری ایشاح ضننده مثال اوله رق ایراد ایستدیمز شو بر قاج اصطلاحک عايد اولدینی فن — که اور و بالیلر یئنده (mécanique) نامیه مشهور اولان بر فن عظیمدر — مکمز ده لاق اولونوز سندن بری رحله تدریس و وضع اولدینی حالده هنوز اسمی بیله شایه تخلفدن قور توله مامشدر . شویله که: آلان بعض مکاتبده «فن ماکنه»، بعضزنده «فن میخانیک»، دیگر بعضزنده «جرائقال»، خار جیده بعضری زنده «فن مخیق» نامیه یاد اولغقه در .

بومقاله مزدن مقصد مری هر معملک وضع و یا استعمال ایستدیکلی اصطلاحات فیهده اصابت ایدوب ایتمه دیکلی تدقیق اتمک دکل ایسه ده شو بر قاج اصطلاحه دار استطراد قلقلی قراچ سوز سویله مکندن در درلو کندی مزی آله میز . معلومدر که کتب فیهده استعمال اوله جق اصطلاحات ممکن مرتبه عمومک لسانده موجود اولان گانندن اولمانه دقت اتمک شرطدر .

ایندی (travail) لغتک بزجه اک مشهور واک مائوس اولان مقابلی «ایش» کله می اولدینی و بوده ابلک دفعه اوله رق، مملکتیزده علوم ریاضیه ایچون یگانه مراجعتکا همز اولان نافعه و تجارت ناظر عالیسی سعادتلو نوبق پاشا حضر تری کبی بر عالم مدق و حکیم محققک تدقیقات عمیقسی نتیجه می اوله رق وضع ایدلش بولنسدینی حالده آتی بکته یلرک برینه «عمل، حدث، شغل، حرکت میخانیکه» دیمک شایان تأسف دگیدر ؟

«زنده قوته» کلجه: اوده — اگر تحقیق مزده یا کلیور ایسه ک — مشیران عظامدن دولتو صفوت پاشا حضر تری نینگ مکتب حربیه شاهانه ده معل بولندقلری هنشکامده وضع ایله مش اولدقلری بر تعبیردر که بزجه عینیله محافظه می لایدر .

چونکه ذاتاً فرانسزجه (Force vive) تعبیری هنوز ناولدینی قطعاً یلخه دیکلی بر زمانده وضع ایدلش بر اصطلاح

مکاتب عالییه و عادیه مزده تدریس اولنکلن فنون متنوعه هان کاملاً اوروپا لسانندن بری اوزره یازلش کتا بلردن نقل و ترجمه ایدلکی جهته کرک کتب فیه مزده کرک مکاتجزده اولسانده موجود اصطلاحاتدن فضله تعصبات قوللائیه جفتدن، اصطلاحاتک بالازوم تکثری جهتدن تصور اولنان شو محذور طبیعی بر طرف ایدلش اولور . فقط زده شایان نظر دقت اولان برجهت واردر که اوده (ابن خلدون) مرحومک تصایح حکیمانیه مخالف اوله رق اور و بالیلرک بر اصطلاحه بدل ایکی، اوچ و حتی بعضاً بش، آلتی مختلف تعبیر استعمال و بوضو رتله حقیقه اصطلاحات فیه نک اختلافه سببت و بره رک تحصیل قونی دوجار اشکال ایله مملکتمزدر .

شو حال، اصطلاحات فیه نک وضعی مخصراً کتب فیه ترجمه سته و یا فنون مختلفه تدریس سته مأمور اولان مترجم و معلمک رایبر سته حواله ایدلش بولنساندن نشأت ایتمه برشی اولوب تدریس و تدریجه نه قدر مشکلاتی موجب ایسه او قدرده شایان تأسفدر .

فصل موجب مشکلات اولماسون . نه صورتله شایان تأسف بولنماسون که مثلاً فرانسه ارباب علوم نک متحداً (travail) دیمکلری شی — که بر جسمه تأثیر ایدن بر قوت ایله او قوت استقامتده جسمک قطع ایله دیکلی مسافه حاصل ضرب سته مساویدر — مکاتب عالیہ مزک برنده «ایش»، دیگرنده «حدث»، آخرنده «عمل»، دیگر برنده «حرکت میخانیکه»، خار جیده «فعل»، بعضاً مصر لیلری تقلیداً «شغل» دیه یاد اولئیور !

عینیله فرنکلرک (force vive) تعبیر ایله دکاری شی — که حرکته بولنان بر جسمک بر آنده حائر اولدینی قدرتی یعنی او آنده یایله بیله جکی ایشک مقصد اربی ارابه به مخصوصدر — مکاتب عالیہ مزک برنده «زنده قوتی»، دیگرنده «بالقوه ایش»، آخرنده «قوه مستدامه» و خار جیده «قوه مؤثره» نامیه بیان اولئیور !

کذلک اور و بالیلر طرفندن (accélération) دینیلن و علی الاطلاق بر متحرک سرعتک مقدار تر ایدیه شو مقدار تر ایدک حصولیچون مرور ایدن زمان یئنده کی نسبی

قوة مؤثره، بالقوه ایش . . . دیمک نصل موافق حقیقت اولور ؟ بونلرک زنده قوتی اوزرینه نه رجحانیقی تصور اولنه بیلیر ؟

مقصدمیزی ایضاح ختمنده یوقاریده عرض ایستدیمکز اختلافات، یالکر «مقانیك» قنده شویلهجه خاطرله بیلدیمکز بر قاج مثالین عبارتند. علوم ریاضیه نك شعبات سائر سنه و علی الخصوص علوم حکیمه وطبیعه یه کیوله جك اولور ایسه اصطلاحاتجه مشاهده اوله جق تنوع واختلاف فائک اوقدر تزايد ایستدیکي کورولورکه اصطلاحات فیه نك توحیدنده کی محسنات واهمیت ایشته اوزمان تقدیر اولنور. برده اصطلاحات فیه مزلک تعدیدنه یارديم ایدن برشی ده برلغتك عیناً ترجمه سی آرامق ایله مقصوده دلالت ایدم جك برکله بولمق کبی ایکی فکره تابع اولمقدیر !

ایشته، اولجه بیان ایستدیمکز (force vive) تعیرنده کی (vive) صفتته ارباب فیدن بری زنده، دیکری مؤثره ودها دیکری مستدامه مقانی ویریبور و آخر بری ده بونک معنا ترجمه سی موافق دکلدر، بوندن مقصود اولان شی ایشدر؛ آنک ایچون بالقوه ایش دیمک لازمدر دیبور. برنجی فکره تبعیت ایدن ارباب فنون دیکر لر سیه قارشی : «فرنکر بونی دوشونه مش می» نه ایچون بویه دیمشدر ؟ مادامک ترکیجه مقابلی بودر، بزده، مقصودی کوستر. سون کوستر مسون، اولهجه قبول ایدرز؛ دیبور وهر اسمک مسامنه مطابقتی شرط اوله ایدی (ایکنه یه دیکن، دیکنه باتان . . .) دیمک اقتضا ایدرددی «یه رک دیکر لر نك فکری جرح ایدیبور.

دیکر لر ده: «خیر، بوندن مقصد شودر؛ شو مقصده افاده ایدم جك کله بودر، بناءً علیه آنی لسانمزه بویهجه نقل ایلممک لازمدر» دیه ادا ایدیبور. ایشته بصورتله لسان عثمانی اوزره یازلمش کتب فیه ایله مکاتب عمومیه متداول اولان اصطلاحات تعدد ایده ایدر بر راده یه واصل اولمشدرکه برایی مکتبه معلم بولنان بر ذات هر مکتب ایچون آیری آیری لسان قوللانمغه، جدا مجبوریت حاصل اتمکده در. یه تکرار ایله دیرزکه اصطلاحات فیه مزلک تنوعه

اولوب آنکله برابر برده (Force morte) تعیری قبول ایدلمش و بونلرک قیمت ریاضیه لری خیلی زمان بک چدوق مناقشات و مباحثانه میدان آچمش ایدی. حتی اعظم ریاضیوندن مشهور (قارنو) عصر حاضر ابتدالزنده بونلرک مستلزمه اصلا مطابقی اولمادیغی کوردرک، محضاموضوع اصطلاحاتی بوزمامق ایچون، بویله بر جوق تأویلاته قالدقشش و (force morte) تعیری بر آدمک طور دینی برده قالدیره بویه جکی بویکه وزنده قوتی ده طاشیه یله جکی بویکه مقدار سیه تشبیه ایله مشدی. صکره لری نظریات دها زیاده تکمل ایدرک بونلرک آرتق نظریات جدیده مذکوریه قابل تطبیق اولمادیغی آنکلا شکیلی اوزرینه (force morte) لغتی کلیاتی ایدلمش و (force vive) تعیری ده لر و مسز لغته بناءً یاولش یاواش ترک اولمغه باشلامشدر.

فی الحقیقه (force morte) بر جسمک حال سکونته ودها صحیحی موازنه ایدمک حائر اولدینی قدرتی یعنی مستقبله یایله جکی ایشک مقدارنی ارامیه مخصوص اولماسیه اون، اون بش سته دن بری کی کتابلر ده «*énergie potentielle*» نامیه یاد اوله کلمش و بالعکس زنده قوتی ده حرکتده بولنان بر جسمک بر آنده حائر اولدینی اقتداری یعنی یاغمه مستعد بولندینی ایشک مقدارنی افاده ایتمه سیه آکاده «*énergie cinétique*» اسمی ویرلمشدر.

بو حالده بویه بر قاج سنه دها دوام ایده بویه جك بر اصطلاحی اولدینی کبی یعنی موافق غیر موافق «زنده قوتی» صورتنده محافظه ایتک دها معقول، دها مناسب دکلیر ؟

زنده قوتی برینه «قوة مستدامه، قوة مؤثره . . .» فلان دیمک اذهانی تشویشن ماعدا نه یه یارایه بیلیر ؟ اما، دینیه جك که زنده قوتی معنای مقصوده دلالت ایتبور. عجبا قوة مستدامه، قوة مؤثره . . . تعیرلری او معنای مقصودی افاده ایدیبور می ؟

ذاتاً زنده قوتندن مقصود اولان شی، قوتی کوستر. مه سی دکل، بالعکس متحرک بر جسمک هر آن یاغمه حاضر اولدینی ایشک مقدارنی افاده ایتمه سیدر. بو حالده اساساً قوت اولمایان برشی ایچون «قوة مستدامه،

باشلیجه سبب هر معلم و یارمترجک کندی رأینه تابع اوله رق تبعات کلفتی اختیار اتمه سیدر .

بعضاً معلمین ویا مترجینک او قدر رایلرینه تابع بولندقلری کورلشددرکه بونلر کوز اوکنه کتیر بلجه بر درلو تحیر اتمک الدن کلز .

انصاف اولونسون ! اوتدن بری هرکسک قولاغی آلتش، حتی عوام لساننده کیرمش اولان «سبر صاعقه» ویا «پاراطور» کلهری میدانده طور درکن بوکا «مانعه الصواعق» ویا «مقاوم الصاعقه» دیمک و بونلری رسمی کتابلره درج اتمک نعل قبول اولونه بیلیر ؟

سقوط ایدن بر جتمک تعقیب ایستدیکی استقامته یوزلرجه سندن بری «خط شاقولی» دیشلش ایکن بوکا «خط عمودی» دیمک و عادی اصنافه وارنجیه قدر «تسویه روحی» ده معروف اولان کوچوک آلهده «آلت تسویه ببقعة الهوا» و «جاذبه عمومی» ده «قوة راجعه» «کناقه» «قلت اضافی» نامی ورمک نعل تجویز اولور ؟

هله بعض ارباب فن بو یولده او قدر ایلری کیشلر- درکه وضع ایله دکلری اصطلاحاتی انسان کورنجیه مطلقاً «الده اصطلاح بولونسون ویاخود بوده فلاندر در یلسون» ده بونیش اولدیقه حکم ایدر .

چونکه تابش یاشنده کی چوجوقلرک آغزیه وارنجیه قدر دوشمش، هرکسک قولاغی آلتش اولان «بالون» کله سی وارا یکن مکتبلره مخصوص کتابلرده «مرکب هوای» ویا «متصاعده الهوا» دیمک نعل قبول اولونه بیلیر ؟ خلاصه برفن اوزرینه یازمش کتابلرک تکثری موجب استفاده برشی اولدیغی قبول ایلدیکی حالده بونلرک لسان خصوصاری مقامنده بولان اصطلاحاتی توحید اتمک اقتضا ایدر والا بوندن آلتی عصر اولنه قدر رجوع ایله کتب قیه نیک تکثری مانع تحصیلدر دهرک کتب مذکورنک عددی تقلیل اتمه لیدر .

شو افاداتمتر معلمین و مترجمین اقدیلرک ذاتلرینه عائد بر اعتراف ده تاقی اولماسون؛ چونکه بو عید عاجزده اوزمریه اتسابله افتخار ایدنلردن اولدیغ جهته سوزلرمزک برقتی بالطبع یه بزه راجع اوله جنی شبه سزدر .

مقصدمز، مکاتب عالیهمزده تدریس اولنقنده بولان فنون متنوعده موجود اصطلاحاتک توحیدیه بر لغتیه تشکیلنه لزوم حقیقی اولدیغی اراده اتمکدر .

ایشته معارف عسکریه جهیه تثبیت اولنه جتی شو اصلاحات قیه نیک مکاتب سائریه تعمینی ده آرزو ایستدیمز دن ان شاء الله قریباً امیدمزک موقع حصوله کالیدیکنی کوردرک کسب سرور ایلرز .

مَدَنِي اَوَّلَمَك مَشْهُورَه

جامع الازهر

معسرك بدایع معناریه سی حقنده یکن سنه نیک نسخه لنده رسملریله برابر بعض معلومات عرض اتمشدرک . بون نسخه ده یالکر معسرك دکل، بون مبانی و آثار نفیسه اسلامی نیک ریجیلرندن معدود اولان «جامع الازهر» ه دأر عرض معلومات و رسم دلشینی درج حقیقه مباهات ایدیبورز .

جامع شریف مذکور فاطمیوندن (معز) طرفندن ۳۵۹ سال هجریسند انشا ایستدرلش و تزیینات جهتیله (طولون) جامعته نسبت برترقی و تجمید مصدری اولمشدر . معنایه بوکونکی اقسامانک بر چوغی صوکرده دن علاوه ایدلشدر .

جامعک مشغل اولدیغی مدرسه مؤسسات اسلامی دن اولان دارالفنونلرک اک جسیم واک مهمی اولوب ۳۷۸ هجری سال هجریده تأسیس ایدلشدرکه جهانک هر طرفندن کلان طلبة علوم ایچون بردار تحصیل عایلدر .

شعدی به قدر یک چوق علما و فقهه بتشدیرمش اولان بومدرسه داخلنده الیوم درت یوز ممله سکر بیک طلبة علوم دینه، ادبیات عربیه، علم کلام، حقوق، طب، هیئت، ریاضیات، تاریخ تدریس و تدریسیه مشغولدر . زمان اولمشدرکه طلبة نیک موجودی ۱۲ بیک نفوسی تجاوز اتمشدر !

جامعک طرز انشاسی (طولون) جامعنک کینه [۱]

[۱] بونکده رسمی درج اتمشدرک .